

Fer-ho ben fet

31/10/84

Sovint s'ha posat en relleu el rendiment que, en la nostra llengua, donen partícules com l'adverbi de negació *pas* i el mot especial *rat*, que ens permeten de formar frases com *No vindrà pas o Vosaltres rat que sou rics!*, en què aquests mots, amb la seva peculiar significació, eviten l'ús de construccions molt més extenses *No tindrem ocasió de veure'ns perquè no vindrà i Vosaltres, com que sou rics, no us heu de preocupar de res. I no seria pas desercertat d'afegir, a pas i rat, la forma adverbial ben*, que, dissortadament, tal com s'ha esdevingut amb aquelles dues partícules, molts han perdut l'aptitud per a fer servir.

El Diccionari Fabra explica detalladament, és clar, tots els usos que pot tenir l'adverbi *ben*, que és, en principi, la forma que revesteix bé davant un participi en funció d'adjectiu. Així, al costat dels exemples *Dir bé una cosa, Un autor que escriu molt bé i Fer bé una feina*, amb l'ús normal de *bé*, indica les frases paral·leles: *Una cosa ben dita, Un llibre molt ben escrit i Una feina ben feta*, resoltes amb la forma *ben*, variant d'aquell mateix adverbi. Així mateix, en el paràgraf dedicat exclusivament a aquesta forma, indica el seu ús davant adjectius i d'altres adverbis, en frases ponderatives com *Es ben ase de no fer-ho i era ben tard quan vas arribar*, en què *ben* significa "en alt grau", i, encara, el seu ús a manera de prefix verbal, significat "del tot", en frases com *Than ben enganyat! Ja el varen ben enrapar, Tho ben assegurem i Ho pots ben creure.*

Així com és ben clar que frases com *No ho facis pas i No vindrà pas* tenen una significació molt més plena que no pas *No ho facis i No vindrà*, frases com *Clava-ha ben clavat, Això s'ha de mirar ben mirat o Ho van repassar ben repassat*, tenen també una significació que ultrapassa de bon tros la de les frases més simples *Clava-ho bé, Això s'ha de mirar bé i Ho van repassar bé*. Però, com hem dit, la pèrdua d'aptitud per a servir-se d'aquesta utilíssima partícula fa que, a cops, hom recorri a certes expressions com, per exemple, *tan bé com sigui possible*, que afeixugen la frase i que potser seria millor d'evitar. Podent dir, efectivament, *Això s'ha d'investigar ben investigat o Cal clavar-ho ben clavat*, frases que convenen a tots els nivells del llenguatge, no cal recórrer a *Això s'ha d'investigar tan bé com sigui possible i Cal clavar-ho tan bé com pugueu.*

Albert Jané